

ЛІТЕРАТУРА:

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої школи. Курс лекцій: модульне навчання / Навч. посібник. – К., 1993. – С. 89 – 91.
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
3. Сухомлинський В.О. Вибр. твори в 5 т. – К.: Рад. школа, 1976. – Т 2. – 554 с.
4. Якиманская И.С. Разработка технологии личностно-ориентированного обучения // Вопросы психологии. – 1995. – № 2. – С. 24 – 30.

УДК 37.036

А.А. Білоус

ВИХОВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті висвітлюється значення уроків хореографії у загальноосвітній школі у вихованні зовнішньої культури дітей молодшого шкільного віку.

The importance of choreography lessons for teaching external culture to primary school pupils in compulsory school is shown in the article.

Важливі ознаки зовнішньої культури людини – це рухи, жести, пози, міміка. Зовнішня культура також пов'язана з характером, поведінкою, а головне із здоровим фізичним розвитком дитини, який залежить від правильного формування опорно-рухового апарату.

Проблема виховання зовнішньої культури дітей знайшла відображення в педагогічній теорії і практиці. О.М.Микитюк і С.І.Данильченко висвітлюють, що в період від 6 до 9 років прискорюються темпи росту хребта. Постава ще не стійка.” У дітей молодшого шкільного віку підвищена гнучкість хребта при відносній слабкості м'язів тулуба створює підґрунтя для різноманітних порушень постави [1: 32].

У роботах В.С. Яловецького зазначається, що будь-які форми порушення хребта впливають на розташування інших частин тіла й органів. Деформують нормальну роботу опорно-рухового апарату, порушують діяльність дихальної системи організму. Правильний подих позбавляє людину від багатьох хвороб. Він поліпшує травлення, стимулює роботу серця, головного мозку, нервової системи і є цінним засобом для боротьби з перевтомою.

Це погіршує кровообіг головного мозку, знижує його працездатність і призводить до нервової перевтоми [2: 18].

М.Лещенко рекомендує широко використовувати хореографічне мистецтво, оскільки танець акумулює значні терапевтичні можливості. За допомогою ритмічних рухів знервована, втомлена, агресивна дитина звільняється від негативних емоцій. Для дітей молодшого шкільного віку танці виступають профілактикою і засобом від навчального (сидіння за партою) перевантаження [3: 61].

З цією точкою зору згодні багато педагогів. Як підкреслює Т.Ротерс, радіючи музиці, відчуваючи красу своїх рухів, учень емоційно збагачується, переживає особливий підйом, життєрадісність. Позитивні емоції викликають прагнення виконувати рух енергійніше, що підсилює їх вплив на організм, сприяє підвищенню працездатності, оздоровленню й активному відпочинку [4: 6].

Тобто, як стверджує А.Г.Хрїпкова, розумовий розвиток людини тісно переплітається з його руховим розвитком, з його постійною руховою діяльністю [5: 231].

Узагальнення педагогічної теорії і практики засвідчує що недостатня рухова активність дітей призводить до загальмування розвитку нервових центрів і внутрішніх органів, порушення обміну речовин. Такі фактори впливають як на внутрішній стан дитини, його настрій, самовідчуття, так і на зовнішню поведінку, манеру рухатися.

Метою нашої статті є спроба удосконалення шляхів розв'язання проблеми виховання загальної культури та моральності дітей молодшого шкільного віку засобами хореографічного мистецтва.

Одним із напрямків поповнення рухливості дітей є запровадження уроків хореографії, як ефективного засобу інтенсивнішого духовно-фізичного розвитку молодших школярів.

Пропонуємо приклад.

Урок хореографії у першому класі.

Тема: Танцювальні кроки та дихання у весняних хороводах українського народу.

Дата – 12.02.08.

Клас – 1-б.

Мета: Формувати вміння правильно координувати танцювальні рухи з поставою корпусу та диханням. Не затримувати повітря у легенях під час виконання рухів. Розвивати увагу при виконанні колективно-порядкових вправ. Виховувати зацікавленість до народної творчості.

Тип уроку: Формування і закріплення нових знань.

Обладнання: Фортепіано, магнітофон, СД – диски; малюнок виконання хороводу; три маленьких, яскравих кружальця; корони з паперу на яких намальовані квіти: гвоздика, айстра, фіалка, барвінок; накидка сірого кольору для хлопчика або дівчинки – Тумана, скринька.

План уроку

1. Організація класу.
2. Розминка – рухи та дихання.
3. Оголошення теми і завдання уроку.
4. Зв'язок слів пісні з гарними кроками та малюнком хороводу.
5. Розучування гри “Туман”.
6. Узагальнення уроку.

Хід уроку

1. Організація класу.

Вітаюся з учнями – діти виконують український уклін, перевіряю присутніх за журналом; готовність учнів до уроку (змінне взуття, спортивний костюм, щоденник).

2. Розминка.

В.П. – рівна постава. Руки покласти на живіт. Після повного видиху зробити вдих через ніс, повільно випинаючи живіт. Груді при цьому залишаються у тому ж положенні – не піднімаються і не розширюються. Повільно зробити довгий видих через ніс з легким утягуванням живота. Уникати напруги, прагнути до плавності вдихів і видихів області пупка. Повторити 3 – 5 разів.

3. Оголошення теми і завдання уроку.

Золота скарбничка народної творчості надзвичайно багата і різноманітна. І сьогодні на уроці ми відчинимо чарівну скриньку, яка буде розповідати про українську народну культуру – танець, музику, пісню.

Розкриваю скриньку і демонструю малюнки. Звертаю увагу учнів на танцювальний жанр, який дуже органічно пов'язаний з фольклором. Продовжую розповідь.

Танці, які використовуються у святкових дійствах, є хороводи. Виконання хороводів колись пов'язувалося з діями: зустрічю весни (веснянки), відзначенням літа (купальські танці), зустрічю Нового року. Найпоширенішими були веснянки. У хороводах гарно ходили та чудово співали пісні.

Пропоную тему сьогоднішнього уроку: “Танцювальні кроки та дихання у весняних хороводах українського народу”.

Визначаю завдання уроку: будемо водити хоровод – веснянку та уважно стежити один за одним, дотримуватись відстані, щоб не заплутатись. Виконувати танцювальні кроки та вільно дихати. А допоможе нам у цьому хороводна пісня, яку вивчили на попередньому уроці.

Пропоную учням утворити замкнене коло і повторити пісню.

Кроковес колесо (двічі) – подих

Вище тину стояло, (двічі) – подих

Дива дивні бачило. (двічі) – подих

Туман таночок виводить, (двічі) – подих

Що виведе, то й стане (двічі) – подих

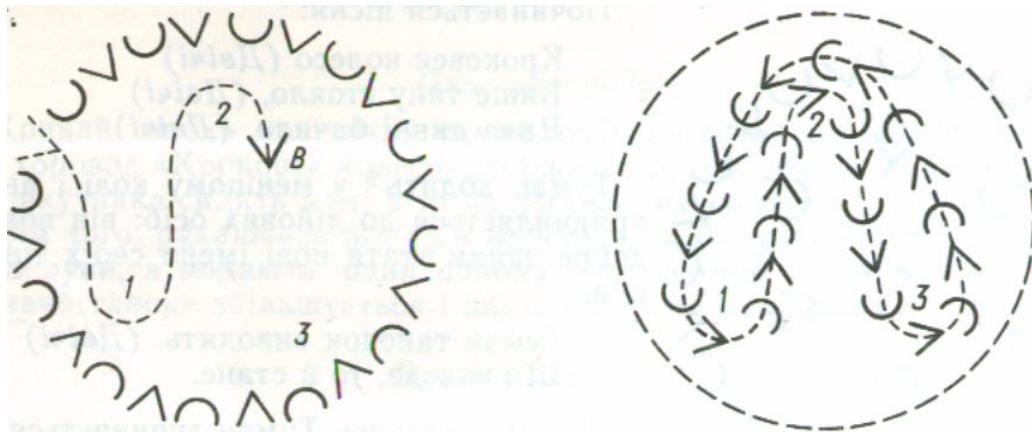
На квіточки погляне. (двічі) – подих

Усі квітки в таночку, (двічі) – подих

Тільки рожі немає. (двічі) – подих.

4. Вивчення малюнку хороводу та його виконання.

Діти залишаються у замкненому колі. Пропоную дітям після повторення пісні познайомитися з малюнком хороводу, який називається підкова. На площині кола розкладають три маленькі різнокольорові кружальця (1, 2, 3).

Визначаю, за допомогою лічилки ведучого. Ведучий розриває біля себе коло і веде учасників хороводу такою дорогою: спочатку перед першим кружальцем, тоді поза другим, потім перед третім, а далі повертає до другого кружальця і дець за ним подає руку своєму колишньому сусідові.

Таким чином коло перетворилось на фігуру, що нагадує велику підкову.

За командою діти починають співати:

Кроковес колесо (двічі)

Вище тину стояло, (двічі) і т.д.

На цих словах ведучий і розриває коло. Учні співають веснянку і кружляють між кружальцями досхочу.

5. Розучування гри “туман”.

Дійові особи:

Туман – хлопчик або дівчинка (Т).

Квіточки – 6 осіб.

Мета гри: розвивати у дітей спостережливість і пам’ять.

Опис гри.

Діти стають у два кола: велике – зовнішнє і мале – внутрішнє. Посеред малого кола, яке утворюють 6 дійових осіб, знаходиться Туман у сіренькій накидці.

Дійові особи дають один одному імена квіток (Рожа, Гвоздика, Айстра, Фіалка, Барвінок, Мак). Роздаю корони з паперу на яких намальовані квіти. Починається пісня:

Кроковес колесо (двічі) – подих

Вище тину стояло, (двічі) – подих

Дива дивні бачило. (двічі) – подих.

Туман ходить у меншому колі і пильно придивляється до дійових осіб: він повинен добре запам’ятати нові імена своїх друзів.

Туман таночок виводить, (двічі)

Що виведе, то й стане.

На слова “стане” Туман зупиняється і заплющує очі, а тим часом хтось із дійових осіб вибігає з меншого кола та й ховається за спинами друзів.

Що виведе, то й стане

На квіточки погляне. (двічі)

Усі квітки в таночку, (двічі)

Однієї немає (двічі).

На слова “погляне” за другим разом, Туман розплющує очі, озирається навкруги і наприкінці пісні мусить назвати ту дійову особу, котра вибігла із кола.

Угаданий учасник гри стає на місце Тумана, а той іде в зовнішнє коло, обирає там когось на місце угаданої дійової особи, і гра починається знову. Якщо Туман не встиг відгадати, хто залишив мале коло, тоді гра повторюється з участю попередніх дійових осіб [7: 178].

6. Узагальнення уроку.

Характеризую засвоєння теми учнями, за правильністю виконання зв'язку між поставою корпусу, кроками хороводу, диханням та словами пісні, відзначаю тих, хто виконав завдання, хто не зрозумів як координувати кроки із словами пісні та диханням, вказую на помилки, які допускали.

Прощаюсь з учнями. Учні виконують уклін та організовано виходять із зали.

Наприклад, деякі діти ходять мляво, сутулі, рухаються повільно. Або навпаки занадто рухливі, шумні та метушливі. Уроки хореографії і виховують уміння стримуватися, координувати свої рухи, відчувати своє тіло, поставу. Тобто в танці рухова активність, завдяки ритмічності, стає у дітей з різною рухливістю майже однаковою та контрольованою.

За партами, на уроках математики, читання, письма, діти сидять рівно та коли виходять до дошки мають гарну ходу, не перечіпаються і вдало координують своє тіло.

Культура рухів у дітей пов'язана з вихованням стриманості, здатності гальмувати занадто бурхливий прояв своїх почуттів. Це дуже важливо, тому що певні рухи дітей автоматизуються і перетворюються у звички. Тобто, виховна роль уроків хореографії для удосконалення культури рухів проявляється і в подальшому становленні особистості у суспільстві.

Приємно бачити, як діти грають або рухаються і не штовхають один одного. А як що це ненароком трапляється, вмінють пробачити. Це обумовлюється вмінням орієнтуватися у просторі та часі, вмінням працювати колективно, не заважати іншим та доброзичливо відноситися один до одного (різноманітні танцювальні перебудови, вміння стримуватися поки не пройде інший, тримати відстань один від одного, працювати в парі хлопчик з дівчинкою). Така ситуація на уроках хореографії формує у дітей основи зовнішньої культури.

Вражає коли молодші школярі використовують при спілкуванні впевнені та гарні жести, які розвиваються завдяки танцювальним вправам, наприклад, семирічний хлопчик пропускає вчительку у приміщення, при цьому говорить і одночасно виконує жест рукою “Проходьте, будь ласка!”.

У танцях одночасно з фізичним розвитком, витривалістю, швидкісно-силовими якостями розвиваються естетичні почуття, підвищується зацікавленість до занять у школі взагалі. Наприклад, розучування танців під музику викликає у дітей відчуття радості. Завдяки такому позитивному емоційному стану учня, на уроках хореографії із задоволенням сприймаються бесіди вчителя про загальну культуру людини, її поведінку у суспільстві, про культуру руху та гарні звички і манери.

Таким чином, використання засобів хореографічного мистецтва в системі виховання дітей молодшого шкільного віку забезпечує зв'язок між внутрішнім та зовнішнім станом дитини, що має позитивне медико-біологічне значення у розвитку опорно-рухового апарату дітей, є цінним засобом їх спілкування, формування вміння з повагою відноситися один до одного.

Побудова занять вимагає дотримання комплексу педагогічних вимог:

1. Навчальне планування.
2. Відповідна готовність вчителя.
3. Наявність технічної бази.
4. Дотримання санітарно-гігієнічних норм.

У подальших розвідках ми плануємо розробити програму уроків хореографії та експериментально перевірити її ефективність у системі загальноосвітньої початкової школи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Данильченко С.І., Микитюк О.М. Анатомо-фізіологічні особливості дітей молодшого шкільного віку // Психологічний журнал. – 2002. – №3. – С. 31-39.
2. Яловецький В.С. Фізичний розвиток дітей з послабленим здоров'ям. – К.: Здоров'я, 1987. – С. 136.
3. Лещенко М. Введення у дивосвіт музики та хореографії // Мистецтво та освіта. – 1998. – №3. – С.58-63.
4. Ротерс Т. Мелодії рухів //Здоров'я та фізична культура. – 2005. – С. 6-7.
5. Хріпкова А.Г. та інші. Вікова фізіологія та шкільна гігієна: Посібник для студентів педагогічних університетів. – М.: Просвіта. – 1990. – С. 319.
6. Константиновський В.С. Вчити прекрасному. – М., 1973 р. – С. 147.
7. Верховинець В.М. Весняночка. – К.: Музична Україна. – 1989. – С. 343.

УДК 37.01

А.Л. Владимірова

ДИТЯЧИЙ ПІСЕННИЙ ФОЛЬКЛОР ПЕСТУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У даній статті розглядається проблема естетичного виховання учнів початкової школи засобами дитячого пісенного фольклору пестування.

This article deals with the problem of aesthetic primary school pupils upbringing with the means of the children's amusing folklore songs.

Постановка проблеми. Навчально-виховна робота загальноосвітньої школи охоплює різні види естетичної діяльності учнів. Розглядаючи суть естетичного виховання учнів початкової школи, необхідно вникнути в загальнолюдські цінності людства, які посідали вагоме місце у формуванні особистості в давні часи і є актуальними сьогодні. Найвпливовішими інститутами виступають сім'я, родина, колектив, суспільство, церква.

На жаль, сучасні умови життя усе більше сприяють стиранню з пам'яті народних пісень, які прагнуть до "...гармонійного співвідношення зображуваного з реальним, до судження про це реальне, ступінь пізнання і розуміння якого залежить від розвитку народного світогляду і художнього мислення" [2: 112] і якщо учні спілкуються з народною піснею випадково і без внутрішньої потреби, то така пісенна діяльність не багато чому навчить. А. Шевчук стверджує, що залучення дітей до художнього досвіду свого народу стає процесом співпереживання почуттів і думок, властивих мистецькому твору, і це є найважливішою, з погляду виховання, працею для дитини – "працею" душі.

У поетапному опануванні учнями початкової школи національного пісенного фольклору пестування виховуються естетичні почуття, мислення, дії набувають духовно-практичної активності, що спонукає дослідників до осмислення і вивчення існуючих резервів у сфері музичного фольклорного мистецтва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ідея естетичного виховання учнів початкової школи засобами національного пісенного фольклору не є новою. Як показують результати